

**'Quicksan Flora- en faunawet MFC
Emmer Compascuum'**

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **'Quickscan Flora- en faunawet MFC Emmer Compasuum'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 09282

Status: Conceptrapport

Datum: 28 oktober 2009

Auteur: M.A. (Martin) Heinen

Veldonderzoek: Ing. M. (Martijn) Bunskoek

Eindredactie: Ir. A. (Arjen) Goutbeek

Opdrachtgever: Bureau Witpaard

Contactpersoon: De heer A. Bolhuis

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2009)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Heinen, M.A. (2009). 'Quickscan Flora- en faunawet MFC Emmer Compasuum'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 09-282. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding en doelstelling	2
1.2	Situatie	2
1.3	Algemene opzet	3
2	Gebiedsgericht natuurbeleid.....	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	4
2.3	Nota Ruimte	4
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied.....	6
3.1	Methode	6
3.2	Flora	6
3.3	Zoogdieren	6
3.4	Broedvogels	8
3.5	Overige soortgroepen	9
4	Geraadpleegde bronnen.....	10

Bijlage

IWettelijk kader
---	----------------------

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Bureau Witpaard (contactpersoon de heer A. Bolhuis) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de bouw van een Multifunctioneel Centrum, 36 zorgappartementen en een Brede School. Voor de ontwikkeling wordt de bestaande bebouwing gewijzigd of verwijderd. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en het vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Het onderzoek is gebaseerd op één veldbezoek op 9 oktober 2009 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Het plangebied maakt geen deel uit van een gebied dat is beschermd krachtens de Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur (EHS) of ander gebiedsgericht beleid. Op basis van de afstand en tussenliggende barrières zijn uitstralende effecten op Natura 2000-gebieden en EHS niet aan de orde.

Aangetroffen en te verwachten soorten

De onderzoekslocatie ligt in de bebouwde kom van Emmer Compasuum. In het gebied zijn gebouwen, eengezinswoningen, tuinen en openbaar groen aanwezig. Een deel van de bebouwing was al gesloopt ten tijde van het onderzoek.

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- Er zijn geen beschermde planten of soorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten binnen het plangebied;
- In de bebouwing zijn potentiële vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen aangetroffen. Aantasting van belangrijke vlieg- en/ of jachtroutes en belangrijk foerageergebied van vleermuizen is niet te verwachten, mits in de nieuwe situatie uitstraling van verlichting zoveel mogelijk wordt beperkt;
- Binnen het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van diverse algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten aangetroffen of te verwachten. Zwaardere beschermde soorten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht;
- In de bebouwing is mogelijk broedgelegenheid aanwezig voor vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestplaats (Huismus en Gierzwaluw);
- Het plangebied vormt broedgebied voor diverse algemene broedvogels van bebouwing en openbaar groen;
- Omdat oppervlaktewater ontbreekt is de aanwezigheid van vissen en voortplanting van amfibieën niet aan de orde. Wel kan er overwintering van laag beschermde amfibieënsoorten verwacht worden. Er zijn geen reptielen of beschermde ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken..

Ontheffing en compenserende en mitigerende maatregelen

- Om zekerheid te krijgen over de aan- of afwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in de bebouwing dient nader onderzoek in zowel de zomer (juni/juli) als het najaar (augustus/september), voorafgaand aan de sloop te worden uitgevoerd;
- Het is mogelijk dat de bebouwing in het plangebied wordt gebruikt als broedlocatie van de jaarrond beschermde Huismus en Gierzwaluw. Vanuit de zorgplicht en in de geest van de nieuwe regelgeving kan er met eenvoudige middelen voor worden gezorgd dat ook de nieuwbouw geschikt is voor een soort als Huismus en Gierzwaluw door vervangende nestruimte aan te bieden;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na half juli. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Zo kan Houtduif broeden tot wel half november;
- Bij de beoogde plannen kunnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en/ of amfibieën verloren gaan. Het nemen van verplichte mitigerende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is hier voor laag beschermde soorten echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet geldt;
- Effecten op overwinterende amfibieën kunnen geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de overwinteringsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden.

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek op 9 oktober 2009 en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingrepen, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de te verwachten effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen eventueel nodig zijn om de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten te garanderen.

2 Gebiedsgericht natuurbeleid

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet 1998, waarin onder andere opgenomen de Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn) en Beschermde Natuurmonumenten;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en natuur buiten de EHS zoals ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden - tezamen Natura 2000-gebieden genoemd - en Beschermde Natuurmonumenten (Ministerie van LNV 2009).

In de directe nabijheid van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of Beschermde Natuurmonumenten. Het dichtstbijzijnde gebied is het Vogel- en Habitatrichtlijngebied Bargerveen, gelegen op een afstand van meer dan 10 kilometer. Het Bargerveen is het grootste van de hoogveenrestanten van ons land. Een groot deel van het Bargerveen is door grootschalige industriële vervening en vervolgens vernatting omgevormd tot een water-, insecten- en vogelrijk landschap.

Gezien de grote afstand en de barrièrewerking door tussenliggende bebouwing en infrastructuur zijn negatieve effecten op dit Natura 2000-gebied niet aan de orde.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het leven geroepen en worden ondermeer gebied met waarden voor ganzen, zwanen en steltlopers en gebied van belang voor weidevogels aangewezen.

De EHS kent een specifieke bescherming. Ingrepen die de wezenlijke kenmerken of waarden ervan aantasten worden niet toegestaan ('Nee, tenzij regime'). Zowel ingrepen in bossen en natuurgebieden als ingrepen in de omgeving van deze gebieden dienen beoordeeld te worden op mogelijke schadelijke effecten.

Ecologische Hoofdstructuur

Volgens de kaart 'Concretisering EHS' uit de Atlas van Drenthe (2008), maakt het plangebied geen onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Het dichtstbijzijnde gebied behorend tot de EHS ligt ten westen van Emmer Compasuum, op een afstand van circa 250 meter van het plangebied. Het betreft bestaande natuur in de vorm van grasland. Gezien de aard van de werkzaamheden en de barrièrewerking van tussenliggende infrastructuur en bebouwde kom, is er geen negatieve invloed te verwachten op de verderop gelegen EHS. De voorgenomen

activiteiten hebben volgens het toetsingskader van de provincie Gelderland geen (significante) negatieve effecten op de Ecologische Hoofdstructuur.

Natuur buiten de EHS

Ook buiten de EHS zijn bos- en natuurgebieden aanwezig. Deze gebieden dragen bij aan belangrijke gebiedskenmerken en dienen daarom behouden te blijven. Tot deze gebieden behoren bijvoorbeeld weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden.

Volgens het Provinciaal Omgevingsplan Drenthe (2006) ligt het plangebied niet in 'gebied met waarden voor ganzen, zwanen en steltlopers' of in 'gebied van belang voor weidevogels'. Het dichtstbijzijnde weidevogel- en ganzengebied ligt ten noordwesten van Emmer Compasuum op een afstand van ca. 300 meter.

Gezien de aard van de geplande activiteiten en de grote afstand tot weidevogel- en ganzengebieden zijn geen effecten te verwachten op gebieden die zijn aangemerkt als natuur buiten de EHS.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Methode

Op 9 oktober 2009 is een veldbezoek aan de locatie gebracht. Daarbij is ook een omgevingscheck uitgevoerd. Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (FFW) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (de zogenaamde tabel 2 en 3-soorten) die ontheffingplichtig zijn. De omgevingscheck was noodzakelijk in verband met de verwachte aanwezigheid van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten (Huismus en Gierzwaluw).

Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels en amfibieën. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie 'geraadpleegde bronnen') en 'expert judgement', een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die op de onderzoekslocaties en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht. Een korte toelichting op het beschermingsregime van de Flora- en faunawet is gegeven in Bijlage I.

3.2 Flora

Het plangebied bestaat uit bebouwing, openbaar groen, tuinen en braakliggend terrein. Er zijn veel uitheemse tuinplanten aanwezig. Daarnaast komen Zachte berken in groepen voor. De vegetatie bestaat uit planten van voedselrijke en verstoorde plaatsen zoals Witte klaver, Paarse dovenetel, Perzikkruid, Grote brandnetel en Gewoon duizendblad.

Uit de database van het Natuurloket¹ (26 oktober 2009) zijn uit het kilometerhok waarbinnen het plangebied is gelegen (X:266 - Y:537) geen beschermde of bedreigde plantensoorten bekend. Het kilometerhok is volgens het Natuurloket ook slecht dan wel niet onderzocht op de verschillende soortgroepen.

In het plangebied zijn geen groeiplaatsen aangetroffen of te verwachten van beschermde plantensoorten en bedreigde soorten die op de Rode Lijst staan. Op basis van het uitgevoerde veldwerk worden ook geen zwaarder beschermde plantensoorten verwacht.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrictlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Vaste verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etc. Gedurende het veldonderzoek is specifiek gelet op dergelijke ruimten. In de bebouwing zijn veel geschikte ruimten (in bijvoorbeeld spouwmuren en achter dakbeschot en gevelbetimmering) aangetroffen voor vleermuizen om in te huizen. Deze ruimten zijn bereikbaar via aanwezige open stootvoegen, spleten onder dakranden en openingen in dakbetimmering en achter

¹ Het Natuurloket geeft inzicht in de aanwezigheid van beschermde of bedreigde soorten op basis van bestaande gegevens van de verschillende PGO's (particuliere Gegevens Organisaties). Kennis over aan- of afwezigheid en de mate van betrouwbaarheid is vrij beschikbaar. Gedetailleerde gegevens welke soorten het betreft en waar deze aangetroffen zijn, zijn echter niet vrij inzichtelijk.

betimmering en dakpannen (figuur 2). Om zekerheid te krijgen over de aan- of afwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen dient nader onderzoek (met een batdetector) te worden uitgevoerd. Dit onderzoek dient in het seizoen voorafgaand aan de geplande sloop - zowel in de zomer (juni/juli) als in het najaar (augustus/september) - plaats te vinden.

De aanwezige bomen in het plangebied zijn niet geschikt als vaste verblijfplaats van vleermuizen. Geschikte holten in combinatie met geschikte invliegopeningen ontbreken.

Figuur 2: Aangetroffen soorten invliegopeningen in bebouwing. (Foto: M. Bunskoek).

Vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren om van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en kunnen zodoende beschermd zijn.

Binnen het plangebied worden geen lijnvormige structuren verwijderd die van 'onmisbaar' belang kunnen zijn als vliegroute voor vleermuizen.

Foerageergebieden

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Wanneer verlichting bij de nieuwe bebouwing wordt geminimaliseerd zijn effecten op vleermuizen verwaarloosbaar. Bovendien zal het plangebied ook na de herinrichting haar functie (grotendeels) behouden als foerageergebied voor vleermuizen.

Overige zoogdieren

Er zijn vaste verblijfplaatsen van de laag beschermde zoogdiersoorten te verwachten van Veldmuis, Rosse woelmuis, Bosmuis, Huisspitsmuis, Bosspitsmuis (spec.) en Egel.

Aanwezigheid van overige juridisch zwaarder beschermde zoogdieren (bijvoorbeeld Eekhoorn en Steenmarter) worden gezien het huidige verspreidingspatroon niet binnen het plangebied verwacht.

Bij de werkzaamheden zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Binnen de Flora- en faunawet geldt in deze situatie voor deze soorten automatisch een vrijstelling.

Schade aan de aanwezige algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

Er is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Tijdens het veldbezoek is de aandacht met name uitgegaan naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nestplaatsen van vogelsoorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Op 26 augustus 2009 is de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door zijn beschermd gewijzigd. Vanaf deze datum zijn nesten van Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstraat, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw jaarrond beschermd. Voor de effectbeoordeling is de nieuwe lijst gehanteerd.

Verwacht wordt dat de bebouwing wordt gebruikt als broedlocatie door Gierzwaluw en Huismus. Voor deze soorten dient een zogenoemde omgevingscheck uitgevoerd te worden. Dit betekent dat bepaald moet worden of in de direct omgeving voldoende alternatieven zijn waar huismussen en gierzwaluwen kunnen gaan broeden. Uit een eerste check blijkt dat door de dichtheid aan huizen er veel potentiële mogelijkheden zijn. Of deze echter al benut worden door beide soorten of daadwerkelijk gebruikt kunnen worden was tijdens het veldbezoek niet vast te stellen (omdat het broedseizoen al voorbij was).

Er kan op vrij eenvoudige wijze rekening gehouden worden met Gierzwaluw en Huismus door in de nieuwbouw vervangende nestruimte aan te bieden. Dit kan vrij eenvoudig door gebruik te maken van vogelvides (in plaats van vogelschroten) en aangepaste dakpannen waar huismussen en gierzwaluwen onder kunnen nestelen (zie kader).

Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van andere vogelsoorten waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is.

Kader 1. Meerwaarde voor Huismus en Gierzwaluw

Huisumus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan; sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen. Vergeleken met 1960 is de populatie gehalveerd. Ook de populatie van Gierzwaluw is afgenomen. Door recente ontwikkeling zijn nesten en de functionele leefomgeving van Huismus en Gierzwaluw jaarrond beschermd.

Naast het realiseren van openbaar groen kan het realiseren van vervangende nestruimte veel meerwaarde opleveren voor Huismus. Gierzwaluw heeft vooral baat bij het aanbieden van vervangende nestruimte indien oude nestruimtes verdwijnen. Verschillende bedrijven zoals Waveka verkopen al jaren gierzwaluw- en huismussenpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpanvariant voor gierzwaluwen (platte ovale opening) of huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.

Een ander optie is het aanbrengen van een zogeheten *vogelvide* onder de onderste dakpannenrand, in plaats van het veelvuldig toegepaste vogelschroot. Dit nieuwe vogelvriendelijke product biedt huismussen een veilige nestplek onder de pannen. De *vogelvide* voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit.

Voor nadere info over vogelvriendelijke toepassingen zie: www.vogelbescherming.nl

Overige broedvogels

Het plangebied is geschikt als broedbiotoop voor vogels van bebouwing en openbaar groen. Het betreft onder andere Zwarte roodstaart, Spreeuw, Koolmees, Pimpelmees, Roodborst, Winterkoning, Heggenmus, Tjiftjaf, Zwartkop, Merel, Boomkruiper, Groenling, Vink, Turkse tortel en Houtduif.

Alle broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de aanwezige soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar, daarnaast wordt in het kader van de Flora- en faunawet voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Wanneer in de periode tussen 15 juli en 15 november gestart wordt met de werkzaamheden is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van Houtduif aanwezig zijn in de invloedssfeer van de plannen. De Houtduif kan namelijk broeden tot half november.

Aanlegwerkzaamheden hoeven niet altijd voor het broedseizoen te worden afgerond op voorwaarde dat er geen broedgelegenheid ontstaat. Daarbij kan het helpen om het ontstaan van ruigtestroken en takkenhopen te voorkomen.

3.5 Overige soortgroepen

Amfibieën

In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Voortplanting van amfibieën kan daarmee worden uitgesloten. Het strooisel onder de aanwezige beplanting en ruigte is beperkt geschikt als overwinteringsbiotoop voor bijvoorbeeld de laag beschermde Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander (FFW tabel 1). Andere strikt beschermde soorten worden niet verwacht.

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen deze soorten, indien aanwezig, geschaad worden bij uitvoering gedurende het winterhalfjaar. Omdat voor algemene soorten echter automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet is geen ontheffing nodig.

Effecten op overwinterende amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de overwinteringsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden.

Overige soortgroepen

Uit het veldonderzoek, de terreingesteldheid van het plangebied en bekende verspreidingsgegevens kan geconcludeerd worden dat geen beschermde reptielen, vissen, insecten of andere ongewervelden aanwezig of te verwachten zijn.

4 Geraadpleegde bronnen

- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Provincie Drenthe (2004). Ecologische structuren, POPII. Vaststelling Provinciaal Omgevingsplan Drenthe. POPII, kaart 7.
- Provincie Drenthe (2008). Concretisering EHS. Atlas van Drenthe.
- Provincie Drenthe (www.drenthe.nl).
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- RAVON (2005). Gegevens inhaalslag 2005. Drenthe.

BIJLAGE

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

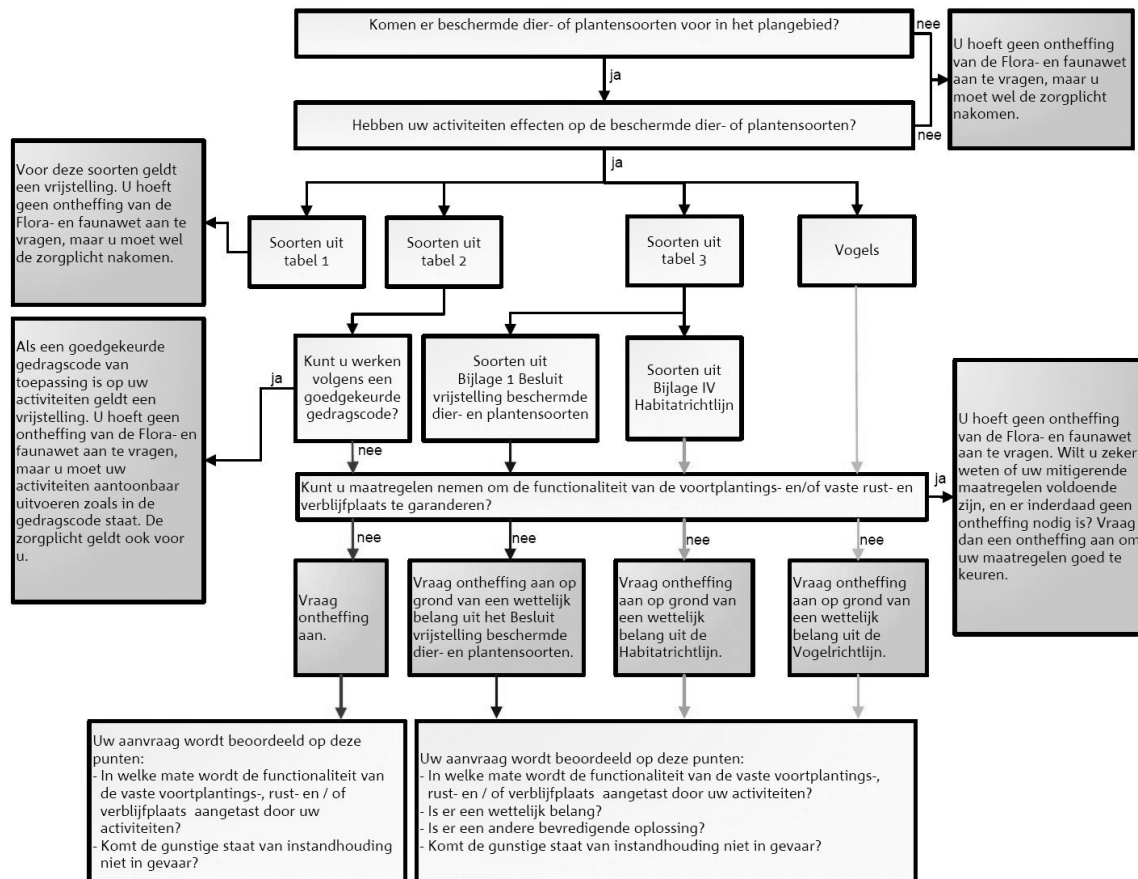
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrictlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrictlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels².

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

² In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.